

—år 1867 fanns den första skytteföreningen

Den första musikkåren i Tranås bildades för 100 år sedan. Det framgår av ett protokoll som direktör Arvid Jonas hittat bland de cirka 3.000 handlingarna han fann då det s. k. Asprothska huset revs för att ge plats för det nya posthuset som nu byggs i korsningen Bankgatan—Nygatan. Åldern på det rivna huset är inte känt men det är bekant att det flyttats till dess sista plats från den plats där nu Johansons Varuhus är beläget. Handlingarna som hittades tillhörde löjtnant Daniel Asproth, som ägde huset.

Av de handlingar som påträffats framgår också att en skytteförening fanns i Tranås redan 1867. Men det finns ytterligare en handling, en kungörelse, som först ger intrycket av att denna "skarpskyttekorps" fick slå igen ganska omgående, men som också kan tydas så, att medlemmarna fick tillfälle att — liksom i våra dagar — köpa armégevär till ett bestämt, reducerat pris. Så här står det nämligen i kungörelsen:

Kungörelse.

Skarpskyttegevären tillhöriga Säby Sockens frivilliga skarpskyttekorps kommer genom auktion att försälas nästa fredag den 18:e dennes till ett bestämt pris ä 2 riksdaler Rmt.

Löfstad den 11:e November 1870.
Bestyrelsen.

Det nya dokumentet som visar att en skytteförening fanns i Tranås, eller Löfstad som det hette på den tiden, redan 1867, offentliggjordes i och med att direktör Arvid Jonas på måndagskvällen höll ett föredrag om det Asprothska huset vid Tranås Rotaryklubbs sammanträde. Det är ett protokoll "på bestyrelsens vägnar skrivet av Daniel Asproth och under-tecknat av G. Friedlieff, A. W. Gyllenram, P. O. Klint, A. Granath, J. Hultqvist, J. Tfeornqvist, B. Andersson, C. F. Giltström och Otto Asproth.

Den första musikkåren bildades ¹ alla fall 1866 i Löfstad. Kontraktet eller överenskommelsen som upprättades mellan medlemmarna finns kvar och det är skrivet med förebild från ett kontrakt, som upprättades av en sextett i Motala 1862 och som också återfunnits bland de asprothska papperen. Musikkåren som bildades i Tranås var en kvintett och så här ser kontraktet ut, omskrivet till modernare svenska:

Undertecknade har bildat en kvintett för mässingsinstrumenter för att exekvera musik för vårt enskilda nöje, varför medlemmarnas önskan i och för att ernå målet nämligen, att försvarligt kunna exekvera musik, är "att kvintetten skall äga bestånd och sammanhållning" för vilket ändamål medlemmarna funnit dämpligt överenskomma om iakttagandet av följande ömsesidiga förbindelser.

Borgenslån på 500 riksdaler för instrumentköp.

'skyldig om övriga medlemmar så fordra ^g ^{hast} avlämn* instrument och noter till kåren.

7. Instrument och noter infrias av övriga medlemmarna med en femtedel ^{av} kostnaden för det hela, dock med avdrag av kostnaden för självförvällade skador i händelsesådana år instrumenten tillfogade. Skulle penningar icke genast kunna anskaffas för lösen av instrument och noter till medlem som anmält avgång må det tillåtas övriga medlemmar mot revers och ränta "en för alla och alla för en" begagnainstrument och noter, dock ikläder sig kåren skyldighet att efter fyra månader räknat från avgångsdagen till avgänet medlem infria utfärdade revers.

Övning varje lördag Säby skolsal — bötesrisk.

8. Kvintettens medlemmar sammanträder till musikövning i Säby skolsal varje lördagseftermiddag klockan fyra, tills annan överenskommelse träffas. Varje medlem är skyldig anmäla förhinder från deltagandet i förutnämnd repetition till kårens valda musikanförare så lång tid förut att denne hinner därom underrätta övriga medlemmar. För uraktlåtenhet härav bötas för varje gång en riksdaler Rmt till kvintettens musik-kassa som vid nästa sammankomst er-läggestill musikanförare eller om någon särskild kassaförvaltare av kåren kommer att väljas.

Ett lika lydande exemplar av förestående ömsesidiga förbindelser har varje medlem sitt tagit, samt förklara vi oss nöjda och förbinda oss att detsamma till alla delar uppfylla.

Som skedde på Löfstad den 23 mars 1866.

AXEL EDVARD PETERSSON
P. M. HJELMQVIST
FRITZ STARKENBERG
AND. P. PETERSSON
J. A. JOHANSSON

Att ovanstående vänliga överenskommelse blivit denna dag av ovan tecknade kvintettmedlemmar träffad intygas av Löfstad som ovan
ETIENE GAVUZZI
FREDRIK ASPROTH

Musikhistoriska museet är ett levande museum — ett föredöme för alla museer. När Arne Domnérus pianist Jan Johansson plötsligt flyttar över sin verksamhet till jesuitpatern Anton Scheidts 1600-talsorgel ser museichefen dr Emsheimer ovanligt nöjd ut.

Museets exklusiva konserter lyckas alltid bli väl besökta, och söndagens konsert "Svensk folkmusik i äldre och nyare tappning" blev inget undantag. Det av intendenterna Källström och Ling välkomponerade programmet var uppbyggt kring den underfundiga tanken att belysa 1800-talets nyväckta och översvallande intresse för vår inhemska folkmusik. Ett intresse som visserligen försåg eftervärlden med ett oskattbart material av allmogemusik, men som samtidigt yttrade sig i högst tveklaktiga försök att göra musiken salongsfärdig. Alla musikaliska orgelbundenheter som vi numera ser som folkmusikaliska finesser skalades helt sonika bort — den ursprungliga otempererade intonationen togs för oretheter, 5-takter insprängda i 4-taktspolskorna redigerades bort som felsepnelningar!

Det är därför särskilt roligt att äntligen få höra denna steriliserade musik framförd tidstroget och omgiven av mera sanningsenligt material. Sälunda spelade Gunnar Hallhagen på hammarklaver låtar ur Olof Ahlströms "Traditioner af Svenska Folk-dansar" (1814—1815) som till största delen bygger

på uppteckningar av A A Afzelius. Tillsammans med välsjungande Karin Langebo föredrog han några stycken ur Rickard Dybecks "Svenska Folkvisor". Karin Langebo sjöng även till eget knä-harpsackompanjemang en medeltida ballad om "Harpans kraft" och några roliga äldre barnvisor.

Konsertens verkliga exklusivitet var några vallåtar framförda på naturhorn (ett valthorn utan ventiler) av Wilhelm Lanzky-Otto. Med en glänsande stopptechnik (för toner vid sidan av naturtonserien) genomförde han den mycket svåra uppgiften elegant, varför denna musik gjorde ett verkligt starkt intryck.

Genuin spelmansmusik från Rättvik spelades av Pers Erik Olsson med sonen Pers Hans. Mest givande var några polskor av Pers Erik Olssons fader Pers Olof Andersson.

Konserten avslutades med "Jazz med stänk av folkton" av Arne Domnérus septett. "Stänken" visade sig vara ett helt annorlunda grepp om materialet än de urvattnade och för musikens karaktär främmande orkesterbearbetningar man hitintills fått genomlida i "jazz i folkton"-sammanslagningar om stänken i hettan till största delen upplöstes till stoft lyckades man bevara en folkmusikalisk atmosfär, som befrämjades av att merparten av tematiken utfördes solistiskt. I de ensemblepartier där

blåsarna inte fungerade som grundtonsförstärkare avlöstes dock de svenska skogarna av Charlie Mingus. De grundläggande temata presenterades i en fri jazzmusikalisk gestaltning utan ytterligare stilistiska anspråk med varierade solister understödda av en effektivt arbetande Egil Johansen, som mestadels avstod från konventionellt trumspel. Detta fungerar heller inte bra i folkmusiksammanslagning. De varianter på rytmiskt understöd som i stället bjöds var mycket givande.

Av solisterna minns jag särskilt de tre blåsarnas respektive insatser. Claes Rosendahl spelade ett vackert altflöjtsolo, Bosse Broberg hettade till i ett growlavsnitt och Arne Domnérus likaså med ett fritt upplagt och väl genomfört alt saxsolo. Jag tror att publiken med tanke på de fria bearbetningarna skulle satt stort värde på att

få veta någonting om vad som hände och hur man arbetat. Det gagnar alla parter att musikanter emellanåt öppnar på munnen. Det kostar så litet — jag har själv prövat.

Nästa konsert på Musikhistoriska museet äger rum den 6 mars då man presenterar August Wenzingers gambakvartett, som bland annat spelar engelsmannen Matthew Lockes (1632—1677) "Consort of ffoure Parts".

BENGT ERNRYD

A. Johansson

P. M. Hjelmquist

*va^o av &e^o som undertecknat handlingen vid bildandet av den musiksammanslutningen i dåvarande Löfstad, nuvarande Tranås 1866, var P. M. Hjelmquist, sedermera klockare och klockare och kantor i Säby. Fotor, tillhör direktör Elis Kågén, Tranås, har tagits på 1870-talet.

1 original.

tappning på ett muse

Löjtnant Daniel Asproth, ägare till den fastighet, där en senare ägare, direktör Arvid Jonas, vid rivningen fann ett stort antal intressanta och för forskningen värdefulla handlingar från förra seklet.

Det skulle alltså kunna betyda att Tranås skyttegille kan fira 100-årsjubileum i år. Annars har man planer på att högtidlighålla 80-årsjubileet 1966 med hänsyn till vad man hittills vetat av protokollen.